

Přehled

Budoucnost peněžních prostředků

Overview

The Future of Money

Přehledy jsou překladem výtahů z publikací OECD.
K dispozici jsou zdarma v internetovém knihkupectví OECD
(www.oecd.org/bookshop).

Tento Přehled není oficiálním překladem OECD.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT

ORGANIZACE PRO EKONOMICKOU SPOLUPRÁCI A ROZVOJ

Resumé

Stručně a aktuálně řečeno, jediným možným osudem peněz je jejich digitalizace. Tento závěr vyvstává ze zkoumání dlouhého historického vývoje peněz a jejich pravděpodobné vazby na socioekonomické změny v budoucnosti. Z historického hlediska peníze po tisíciletí směřovaly ke stále vyšší míře abstrakce, tedy k čistě symbolickému vyjádření odtrženému od asociace s konkrétní fyzickou matérií. Méně zřejmá je při pohledu do budoucna otázka, do jaké míry vymizí poslední pozůstatky fyzických peněz, a také (s ohledem na některé názory), zda je jim zánik opravdu souzen. Liší se také pohled na ekonomický a sociální význam překročení tohoto milníku a na způsob, jak jej dosáhnout. Na jednom konci spektra usiluje singapurská Správní komise pro oběživo o zavedení komplexního schématu, v jehož rámci by se do roku 2008 nahradilo komisí vydávané fyzické oběživo funkčně rovnocenným a podstatně efektivnějším digitálním systémem. Na druhém konci tohoto spektra leží řada centrálních bank a vlád, které převážně zaujaly konzervativní postoj, jenž je do jisté míry příčinou omezeného úspěchu nynějších pokusů o výraznější rozšíření digitálního oběživa. Můžeme se zaměřit jednak na přehodnocení ekonomického a sociálního významu výraznější digitalizace peněz, jednak na způsoby uskutečnění této změny. V ekonomické oblasti lze argumentovat vysokými náklady, a to jak veřejnými, tak soukromými, jelikož tempo zavádění nových platebních systémů, schopných rozšířit digitalizované oběživo v celé ekonomice, je poměrně nízké. Mezi tyto náklady patří nejen známé přímé výdaje vycházející z vysoké ceny za manipulaci, platby a dohled nad fyzickým oběživem, ale také méně zřejmé ztráty spojené s procesem přechodu na „novou nehmotnou ekonomiku“. Z pohledu těchto „alternativních nákladů“ jsou to právě systémy přímých digitálních plateb, které tvoří v rozměrech celé ekonomiky základní, dosud však nedostatečně rozvinutou součást infrastruktury nezbytné pro rozkvět budoucí globální ekonomiky náročné na znalosti, v níž bude elektronický obchodní styk ve všech svých podobách určujícím činitelem celkového výkonu ekonomiky. Ze sociálního hlediska pak panují obavy, jak se rozdělí náklady na platební systém a jak budou vyřešeny otázky jeho dostupnosti. Dnešní náklady na hotovost (a bezhotovostní nástroje jako například šeky nebo kreditní karty) zůstávají před spotřebiteli skryty. V současné době například mezi skupinou lidí platících hotově (zejména těch „bez konta v bance“, kteří nemají jinou alternativu) a lidmi platícími pomocí kreditních karet takřka neexistuje debata o spravedlivosti křížových dotací, které se používají v případech, kdy úvěrové společnosti zakazují obchodníkům nabízet slevy za nákupy v hotovosti. Podobně je také mnoho platebních a zúčtovacích systémů zdrojem vysokých manipulačních poplatků a lukrativních finančních pohybů, které mají závažné sociální důsledky v oblastech, jako je například poukazování peněz osobami pracujícími v zahraničí, poskytování finančních služeb osobám vyloučeným z bankovního styku nebo podpora drobného podnikání. Stejně závažná je možnost, že by v budoucnu mohlo dojít k zásadnímu sociálnímu zlomu v době, kdy se přístup k digitálním penězům stane hlavním způsobem využívání nižších nákladů na obchodní transakce a rozkvětu kybernetických trhů ve vlastní prospěch.

Sklobíme-li tyto sociální obavy s ekonomickými, získáme pádný argument pro aktivní politiku, jejímž cílem by bylo urychlit rozšiřování digitálních peněz, jež by vytlačily fyzickou hotovost na okraj. Z většiny současných diskusí o budoucnosti peněz tento závěr dosud nevyvstal, jelikož se pozornost z pochopitelných důvodů zaměřovala zpravidla na zajímavé nové technologie, které mohou fyzické peníze nahradit digitálními, a na důsledky, které z uplatnění těchto technologií plynou pro centrální banky. Z těchto diskusí vzešel povzbudivý závěr ohledně významu nových technologií pro efektivní sledování makroekonomické politiky. Tento technocentrický přístup však vede k možnému zamlžení jak klíčových sil, které budou mít pravděpodobně dopad na budoucnost peněz, tak i zásadních otázek a nástrojů této politiky. Jak se na této konferenci jasně ukázalo, politické subjekty mají nejen dobrý důvod ke zvýšení rychlosti rozšiřování digitálních peněz napříč celou ekonomikou, ale také k přesunu hlavního těžiště této politiky od měnové technologie (fyzické stránky) k měnovým dohodám a normám (virtuální stránce), které by podchytily platební a zúčtovací systémy použitelné pro všechny účastníky transakcí probíhajících na peněžním základě. Pro přeorientování se na virtuální stránku peněz mluví dva hlavní precedenty. Zprv je to internet, který je jako síť sítí důkazem, že jednotné standardy (TCP/IP a HTML, jejichž původním zdrojem je soukromý sektor) mohou být neutrální vzhledem ke konkrétním technologiím (fyzickým a digitálním) využívajícím tento systém. Význam této skutečnosti spočívá ve vytvoření otevřeného trhu, který dává prostor pro konkurenci, technický vývoj a širokou škálu různých způsobů využití. A zadruhé národní mezibankovní platby a mezinárodní měnové trhy nabízejí několik příkladů toho, jak v minulosti napomohli tvůrci politiky zavádět s relativně vysokou spolehlivostí a efektivitou příslušná pravidla a pečovat o instituce, které používají komplexní platební systémy. Přijetím podobných iniciativ bychom značně pokročili na cestě k přeměně technologických možností v praktickou a efektivní ekonomickou realitu.

Význam a naléhavost urychleného zavedení a většího rozšíření platebních a zúčtovacích systémů založených na obecně schválených pravidlech zajišťujících průhlednost finančních operací konečně dramaticky vystupňovaly také teroristické útoky z 11. září 2001. Zřízení otevřených standardů internetového typu pro všestranné platební systémy současně se zakotvením mezinárodně schválených principů ochrany osobních údajů a občanské odpovědnosti do základního softwarového kódu představuje nejdůležitější způsob, jak postupně omezit ilegální transakce všeho druhu. Tento krok by zprv výrazně snížil prostor pro hotovost a zadruhé by se takto všichni ekonomičtí činitelé dostali na jednu úroveň, na níž by pak již záleželo na průhlednosti jejich finančních aktivit. Mnoho součástí těchto systémů dnes již buď existuje, nebo se vyvíjí. Nyní je všem jasná vzájemná globální provázanost a závislost, díky čemuž máme možnost přistupovat ke zřízení této ambiciózní inovační politiky pro budoucnost peněžních prostředků s pocitem větší naléhavosti

**Obsah originální anglické verze publikace (bez příloh, tabulek, grafů
a seznamu textových polí) :**

Resumé

- I. Budoucnost peněžních prostředků**
- II. Peníze – odkud a kam?**
- III. Peněžní technologie budoucnosti**
- IV. Nehmotná ekonomika a elektronické peníze**
- V. Nové peněžní vesmíry?**
- VI. Singapurské elektronické zákonné platidlo (SELT) – návrh koncepce**

Příspěvky autorů : Lydie Polferová
Donald J. Johnston
Luc Frieden

Tento *Přehled* je překladem výtahu z publikace:

The Future of Money

L'avenir de l'argent

© 2002, OECD.

Publikace lze zakoupit v pařížském centru OECD, 2, rue André-Pascal, 75775 Paris Cedex 16, FRANCE a na internetové adrese www.oecd.org/bookshop.

Přehledy jsou zdarma k dispozici v internetovém knihkupectví OECD na adrese www.oecd.org/bookshop.

Přehledy připravuje Odbor pro právo a překlady, Direktoriát pro veřejné záležitosti a komunikaci.

email: rights@oecd.org

Fax: +33 1 45 24 13 91

© OECD 2003

Reprodukce tohoto *Přehledu* je povolena pouze s uvedením copyrightu OECD a názvu originální publikace.